

УДК 351.741:342.951(477)

Михайлов В.О. ©

ад'юнкт

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI:10.31733/2078-3566-2018-3-88-93

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ РЕЖИМУ ЗАКОННОСТІ І ДИСЦИПЛІНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Простежено зміни законодавства та правової практики щодо забезпечення законності і дисципліни в діяльності поліцейських підрозділів на різних історичних етапах. Аналіз напрацьованих минулих поколінь дав можливість окреслити чинники, що сприяли ускладненню корупціогенної ситуації в даному правоохоронному відомстві. Виділено причини, які негативно впливають на стан дотримання законності в діяльності патрульної поліції. Виділено чотири періоди розвитку законодавства України у сфері підтримання режиму законності в діяльності патрульної поліції, кожен з яких піддано детальному науковому аналізу.

Ключові слова: законність, дисципліна, патрульна поліція, історико-правовий аналіз, порушення прав, причини порушень законності, історичний період.

Постановка проблеми. Дії посадових осіб, у тому числі Національної поліції, повинні здійснюватися лише виключно в межах закону, на підставі та на виконання закону. Без цього неминучі суб'єктивізм і дилетантство, стихійність, анархія, беззаконня і свавілля. Однак сфера застосування законності не вичерпується її впливом на процес реалізації правових норм. Законність впливає на всю систему (механізм) правового регулювання, забезпечуючи її реальність і ефективність. Режим законності – необхідна умова існування правопорядку, який характеризує суспільні відносини з точки зору їх системності, впорядкованості, яка настає в результаті реалізації правових норм відповідно до вимог режиму законності.

Вивчення літератури і юридичної практики показує, що на сьогоднішній день навіть спроба дати однозначне, змістовне і чітке визначення законності та дисципліни здається досить складним завданням. По-перше, тому що питання законності та дисципліни переважно розглядалися на загальному правовому рівні, в рамках теорії держави і права, без урахування специфіки конкретних суб'єктів правоохоронної діяльності. По-друге, складність самих явищ законності і дисципліни, як суспільно-політичного феномена, їх численні взаємозв'язки з іншими елементами суспільно-правової надбудови і різноманітність підходів до вивчення законності призвели до деякого різночитання в їх тлумаченні. Як у науковій, так і в навчальній юридичній літературі поки немає єдиної дефініції законності, що відображає єдність поглядів на її зміст.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Попри те, що питання забезпечення законності і дисципліни в діяльності поліцейських підрозділів неодноразово ставали предметом наукових досліджень вчених різних періодів, насамперед вчених-адміністративістів, а саме В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, В.М. Бевзенка, О.І. Безпалової, Ю.П. Битяка, В.В. Галуцька, В.М. Гарашука, Т.О. Гуржія, Р.А. Каложного, О.Ф. Кобзаря, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, С.Ф. Константінова, О.В. Кузьменко, М.В. Лошицького, Р.С. Мельника, Т.П. Мінки, С.О. Мосьондза, О.М. Музичука, В.Я. Настюка, В.І. Олефіра, О.І. Остапенка, Д.В. Приймаченка, А.О. Собакаря, М.М. Тищенко, О.І. Харитонової, О.С. Юніна та ін., в сучасній правничій науці проблематику ефективності діяльності новоствореної патрульної поліції, в тому числі дотримання її працівниками принципу законності, відбито доволі фрагментарно та епізодично.

Тому публікацією власної розвідки маємо на меті простежити зміни законодавства та правової практики щодо забезпечення законності і дисципліни в діяльності поліцейських підрозділів на різних історичних етапах.

Виклад основного матеріалу. Отже, питання дотримання законності й дисциплі-

ни в діяльності поліції були завжди актуальними, адже законність виступає як складне і багатопланове соціальне явище, яке має вплив на найширший спектр суспільних відносин економічного, політичного, ідеологічного, соціально-культурного та іншого характеру [1, с. 45-48].

Водночас на початковому етапі державотворення законності та дисципліни в правоохоронній системі не приділялося достатньо уваги, хоча, перебуваючи у складі Російської імперії, українські землі були під впливом царату, який вживав певні заходи для впливу на чиновників, для зменшення бюрократичної тяганини та корупції. Варто зазначити, що безпосереднє формування поліцейських органів та виникнення «регулярної» поліції більшість дослідників відносять до 25 травня 1718 року, коли була заснована посада генерал-поліцмейстера, якому була підпорядкована головна поліцмейстерська канцелярія [2, с. 12].

Одним з перших документів, які свідчать про те, що стан дисципліни в правоохоронних органах стає предметом серйозного вивчення, є указ Миколи I від 3 липня 1826 року про створення III відділення Власної Його Імператорської Величності канцелярії, яке було першим органом, на який покладалася функція нагляду за діяльністю апарату державного управління, в тому числі і місцевого адміністративно-поліцейського апарату. Виконавчою структурою III відділення був корпус жандармів, про що в Указі, хоча і не було сказано прямо, але було закріплено у відповідних секретних інструкціях для жандармських офіцерів. Корпус жандармів, входячи до складу МВС, підпорядковувався одночасно і військовому відомству, але глава його доповідав про стан справ особисто імператору, що спочатку визначало незалежний статус жандармів. З цієї причини рапорти жандармських офіцерів відрізнялися об'єктивністю, неупередженістю і послужили причиною багатьох зіткнень між керівництвом поліцейської і жандармської служб. Звіти начальників жандармських губернських управлінь, які прямували кожні 6 місяців, свідчили перш за все про те, що поліція не тільки постійно бере хабарі, а й просто встановлює систему поборів з підвладних їм жителів [3].

За законодавством початку XIX ст. за порушення своїх посадових обов'язків та скоєння протиправних вчинків передбачалася юридична відповідальність. Зокрема, кримінальна наступала при скоєнні поліцейським злочину. Ті, хто вчинили посадові злочини, підлягали звільненню зі служби на основі судового вироку із забороною подальшої роботи. Крім цього, за скоєння посадових злочинів передбачалися і такі види покарання як «відсторонення від посади», «звільнення з посади», що не давало можливості їм протягом трьох років поступати на державну службу.

У 1831 році Державна рада ввела такі стягнення, як догана та сувора догана. Остання оголошувалася за порушення термінів виконання завдань вищого керівництва, за необґрунтоване порушення строків надання звітів та термінових донесень. За три суворих та шість простих доган, отриманих поліцейськими протягом року, при скоєнні нового дисциплінарного проступку вони могли бути передані суду, який за умови обґрунтованості накладення дисциплінарних стягнень, приймав рішення про відрахування із службового стажу від півроку до року вислуги залежно від ступеня шкідливості скоєного проступку [2, с. 88].

До цього періоду відносяться перші спроби зміцнення службової дисципліни шляхом підвищення професійної підготовки поліцейських. У 1838 р. для поліпшення діяльності поліції на службу були запрошені випускники училища правознавства – одного з кращих навчальних закладів того часу. Унтер-офіцерам, які мали бездоганний послужний список, надавалося право з двох спроб скласти іспити для отримання звання чиновника 14-го класу.

Наступні кроки держави в частині укріплення законності в діяльності адміністративних органів, включаючи питання регулювання і поліцейських арештів, були вжиті в середині XIX ст., після того як було систематизовано кримінальне, кримінально-процесуальне та адміністративне законодавство. Так, в Уложенні про покарання кримінальні та виправні 1845 р. у ст. 479 вказувалося, що «если чиновники градской или земской полиции, взявшие кого-либо под стражу, не донесут о том начальству поставлено им в обязанность, первые в течение одних суток, а последние в течение недели, или по крайней мере с первой затем почтою, то они подвергаются вычету от трех до шести месяцев из времени службы, а в третий раз удаляются с должности» [4].

Однак зазначені норми про кримінальну відповідальність за неправильний арешт практично не діяли в силу недостатньої їх юридичної розробленості і співвідношення з

реальністю. В цілому ж питання про притягнення поліцейських до кримінальної або адміністративної відповідальності за порушення законності в правоохоронній сфері регулювалися досить суперечливо, про що свідчить безліч відповідних узаконень, які часто не стикувалися між собою. Так, спеціальні норми про відповідальність за неправильний арешт, позбавлення особистої свободи довше визначеного терміну, жорстке поводження з арештантами, що містилися в тому самому Уложенні про покарання кримінальні та виправні (ст. 480-482), могли бути застосовні тільки на розсуд начальників поліцейських-порушників, зокрема, вказувалося, що «все чиновники и служители земской полиции подлежат, за преступления их, суду гражданскому, хотя бы они имели военные чины, кроме случаев, о коих существуют особенные в сем отношении постановления, или же последуют особые Высочайшие повеления». От саме по відношенню до поліцейських існували «особливі постанови», в одній з них вказується, зокрема: «чиновники Земского Суда, замеченные Уездным Судом или Уголовною Палатою, при ревизии произведенных ими следствий, в упущениях и беспорядках, а тем более в злоупотреблениях, подвергаются, по распоряжениям Губернского Правления, исправительным мерам взыскания, или, смотря по важности вины, предаются суду на основании законов» [4].

Згідно з Уложенням про покарання кримінальні та виправні 1845 р. за проступки, які «порушують обов'язок служби», накладалися такі стягнення: звільнення зі служби; відсторонення від посади; відрахування із часу служби; переміщення з вищої на нижчу посаду; догана; сувора догана із занесенням у послужний список; арешт від 7 днів до 3 місяців; покарання розгами від 15 до 30 ударів; відрахування від заробітної плати або штраф; зауваження [5, с. 297-300; 2, с. 89].

Проведена міністерством у 1847 р. внутрішня ревизія в 27 губерніях показала, що зловживання в поліції, які досягли державних розмірів, загрожують її подальшому функціонуванню і вимагають негайного реформування поліцейських підрозділів. Саме з цього моменту ми можемо говорити про постійну діяльність держави в питаннях зміцнення службової дисципліни і законності органів внутрішніх справ. Після військової реформи 1874 р., яка скасувала рекрутський набір, в поліції з 1880 р. було введено вільний найм за контрактом через проходження вступних випробувань. Для того щоб зробити службу по найму більш привабливою, були збільшені розміри платні, засновані пенсії, нагороди за вислугу років, спеціальні пільги. При цьому, однак, звужилися функції поліції: проведення слідства передавалося в компетенцію судових слідчих, господарські справи і питання благоустрою переходили у відання міської думи. Значно розширився низовий апарат поліції за рахунок введення посад дільничних урядників і поліцейського резерву в повітах. У містах було збільшено число околоточних наглядачів, а в обов'язки двірників, як допоміжної ланки, тепер входила допомога поліції. Найбільш важливою для зміцнення законності в діяльності органів внутрішніх справ була розробка жорсткої правової регламентації службової діяльності судових і поліцейських посадових осіб [3].

Прийнятий Сенатом 7 липня 1849 року указ «Про порядок накладення адміністративних стягнень за прогалини по службі» залишив види покарань практично без змін. Накладення дисциплінарних стягнень на працівників поліції відбувалося і на просуванні їх по службі. Незважаючи на вживані заходи, стан дисципліни і законності серед поліцейських оцінювався суспільством як незадовільний, на що відповідно впливало: неякісний відбір на службу, низьке грошове утримання, слабкий професіоналізм, традиційна неprestижність професії тощо [6, с. 86].

27 березня 1859 р. для підготовки докладних проектів на підставі затверджених імператором Головних начал при Міністерстві внутрішніх справ була створена комісія про повітові установи під головуванням М.О. Мілютина. У матеріалах цієї комісії були докладно викладені недоліки місцевих поліцейських органів, а саме: 1) незадовільний стан поліції, котрий зумовлювався тим, що земські справники, які обиралися дворянськими зборами, не мали відповідної професійної підготовки і, крім того, охороняли інтереси дворян на шкоду інтересам інших станів; станові пристави, які призначалися на посади губернатором, не підпорядковувалися земському суду та перетворилися у самостійних «правителів» своїх станів; 2) покладення на поліцію господарчо-розпорядчих справ породжувало низку зловживань з боку поліцейських чиновників; 3) незадовільний стан судово-поліцейських справ; 4) вельми велике і невизначене коло обов'язків поліції; 5) надзвичайно великі розміри листування, що зумовлювалося численними формальностями діловодства; 6) формальна відповідальність чинів поліції за незаконні дії; 7) незадовільна плата поліцейським, що призводило до повсюдного хабарництва в органах по-

ліції (наприклад, в 1860 р. поліцейські чини отримували на рік сріблом: земський справник – 422 крб., дворянський засідатель – 280 крб., становий пристав – 280 крб., городничі або поліцеймейстери – 280 крб., поліцейські пристави – 57 крб., квартальні наглядачі – 36 крб.); 8) формальне розмежування територіальних меж відання міської та повітової поліції [7, с. 318-320].

За посадові злочини урядники віддавалися до суду губернським правлінням [8, с. 672, 675]. За невиконання або повільність при виконанні наказів начальства, за недбале ставлення до службових обов'язків, а також за невиконання інструкцій станові пристави мали право робити урядникам догани і зауваження, а повітові справники, крім того: 1) робити відрахування з плати урядників; 2) піддавати їх арешту на термін не більше 7 днів [9, с. 118].

Серйозна увага приділялася відповідальності чинів поліції за порушення службової дисципліни і зловживання по службі. Для їх припинення застосовувалися суворі заходи як дисциплінарного впливу, так і судового (кримінального) переслідування. Незважаючи на це, стан дисципліни серед чинів поліції не відповідав вимогам, а масові порушення законності з їх боку викликали негативну реакцію широких верств населення [10].

Низьке грошове забезпечення поліції на початку ХХ ст. призводило до того, що її практична діяльність межувала із свавіллям та беззаконням. Відшукані в архівних фондах документи свідчать про те, що зловживання з боку поліцейських чинів мали систематичний характер. Так, 30 квітня 1900 р. у с. Нижньодніпровську Катеринославської губернії відбувся виступ населення внаслідок заподіювання городовим Луговим смертельних побоїв селянину с. Михайлівки Чорному. Проти Лугового була порушена кримінальна справа [11; 12, с. 134].

Незважаючи на постійні заходи щодо зміцнення серед поліцейських дисципліни та законності, зловживання владою та недбале ставлення до своїх обов'язків у поліції українських земель, що входили до складу Російської імперії, мали систематичний характер. Не можна не погодитися з думкою О.О. Самойленко про те, що безперервне збільшення штатів поліції не призвело до зниження рівня злочинності у суспільстві та поліпшення розкриття злочинів [13, с. 85-86].

Наступний період підвищення рівня законності та дисципліни в діяльності поліції пов'язаний із новою владою та створенням правоохоронного відомства нового формату. Фактично з моменту створення радянської міліції робота її співробітників характеризувалася свавіллям, поборами, посадовими і загальнокримінальними злочинами. Ще у 1924 році ЦВК і РНК СРСР заборонили органам міліції проводити різного роду «добровільні збори і пожертвування», що перетворилися в ряді місць у відверті насильницькі побори. У 1925 р. НКВС СРСР зажадав припинити практику встановлення незаконних обкладань населення. Не знаходила розуміння у населення практика необґрунтованих затримань та ізоляції громадян. До 1938 року вона набула такого поширеного характеру, що викликала видання спеціального наказу НКВС СРСР «Про незаконні заходи і затримання громадян» [14, с. 14-15].

Не менш поширеною була і практика зловживань співробітниками міліції своїм посадовим становищем, у тому числі незаконна, за хабарі, прописка громадян і видача їм паспортів, торгівля вилученою у злочинців зброєю. Тільки у 1935 р. до кримінальної відповідальності було притягнуто майже 14 тис. співробітників, що спонукало Головне управління міліції видати наказ № 37 «Про усунення наявних недоліків по боротьбі зі злочинністю серед працівників міліції» [14, с. 14-15].

Укриття злочинів від обліку, грубі порушення законності і службової дисципліни, численні факти вчинення співробітниками міліції кримінальних злочинів, незважаючи на вжиті заходи, не скорочувалися і в наступні роки. У 1983 р. МВС СРСР навіть було змушене видати Звернення колегії МВС СРСР до співробітників органів внутрішніх справ, головним лейтмотивом якого став заклик «навести лад у власному будинку» [14, с. 14-15].

Із здобуттям Україною незалежності розв'язання проблем забезпечення режиму законності та дисципліни в діяльності поліцейських підрозділів не втратило актуальності, а, навпаки, вимагало продовження вжиття рішучих заходів. Маючи яскраво виражений публічний характер, діяльність української поліції переважно ототожнюється з діями державної влади, оцінюючи відповідність цих дій закону, громадяни визначають, наскільки держава забезпечує їх права і свободи.

Варто зазначити, що практику забезпечення дисципліни та законності в діяльності названого вище правоохоронного відомства у період незалежності можна сміливо поділити на два етапи: 1) з 1991 до 2015 року – час існування української міліції; 2) з 2015 року й дотепер – пов'язано із створенням Національної поліції як принципово нової правоохоронної структури європейського зразка.

Найбільшу кількість керівних документів було прийнято на першому етапі, хоча суттєвого поліпшення стану законності та дисципліни в діяльності тодішньої міліції не відбулося. Зокрема, було прийнято величезну кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили, кожен з яких декларативно (на паперах) проголошував вихідні постулати відомчої політики дотримання прав людини в діяльності міліції та окреслював необхідні заходи. Водночас більшість з них так і залишилися не реалізованими.

Одними із перших після проголошення незалежності були прийняті Інструкція про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 6 грудня 1991 р. № 552, та Інструкція про організацію комплексного інспектування і контрольних перевірок ГУВС, УВС, УВСТ МВС України, затверджена наказом МВС України від 2 липня 1993 р. № 389. Надалі слід назвати такі: Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України, Етичний кодекс працівника органів внутрішніх справ України, Закон України від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією», Розпорядження Президента України від 26 березня 2002 року «Про заходи щодо зміцнення дисципліни та удосконалення кадрової роботи у правоохоронних органах», Комплексна програма удосконалення роботи з кадрами та підвищення авторитету міліції на 1999–2005 рр., Комплексна програма кадрової політики в органах та підрозділах внутрішніх справ та забезпечення законності і дисципліни на 2001–2005 роки, накази МВС України від 16.03.2007 № 81 «Про заходи щодо зміцнення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ та попередження надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю й травмуванням особового складу», від 15.05.2007 № 157 «Про додаткові заходи щодо дотримання працівниками органів внутрішніх справ принципів законності, забезпечення прав і свобод громадян», від 12.03.2013 року № 230 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в ОВС України», а також велика кількість рішень Колегії МВС України.

Створення Національної поліції викликало необхідність так само забезпечити режим законності та дисципліни в діяльності новоствореної служби, у зв'язку з чим було видано накази МВС України від 17.11.2015 року № 1465 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських», від 25.12.2015 року № 1631 «Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських», від 09.11.2016 року № 1179 «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських», від 30.01.2017 року № 67 «Про затвердження Інструкції з організації та проведення перевірок службової діяльності органів (підрозділів) Національної поліції», наказ Національної поліції України від 23.09.2016 № 920 «Про заходи щодо укріплення службової дисципліни в органах та підрозділах Національної поліції України» тощо.

Починаючи з 1991 р. керівництво національної міліції (поліції) приділяло суттєву увагу зміцненню дисципліни й законності серед особового складу, підтвердженням тому є значне розмаїття керівних та програмно-цільових документів. Проте суттєвого покращення стану законності й дисципліни в діяльності поліцейських підрозділів не відбулося.

Висновок. Таким чином, проведені дослідження свідчать про те, що законність та дисципліна завжди були керівними принципами поліцейської діяльності. Проте, маючи тривалу історію становлення та розвитку, діяльність міліції (поліції) не завжди відповідала світовим стандартам дотримання прав людини і громадянина, що залежало від багатьох політичних, економічних, соціальних та інших чинників, які в сукупності дають можливість виділити декілька умовних періодів, зокрема: 1) перший період («початковий») – від зародження перших адміністративно-поліцейських структур Київської Русі до початку XIX ст.; 2) другий період – початок XIX ст. – 1917 (1918) рр.); 3) третій період («радянської влади») – від 1917 р. до здобуття незалежності Україною у 1991 році; 4) четвертий період («сучасний») – від початку існування незалежної України (1991 р.) дотепер, який умовно поділено на два етапи: а) з 1991 до 2015 року – час існування української міліції; б) з 2015 року й дотепер – створення Національної поліції як принципово нової правоохоронної структури європейського зразка.

Бібліографічні посилання

1. Радько Т.Н., Казаков В.Н. Законность и ее грани. *Современное право*. 2003. № 3. С. 45-48.
2. Бойкеева С.Е. Кадровое обеспечение полицейских органов в Российской империи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. С.-Петербург, 2001. 205 с.
3. Органы внутренних дел дореволюционного периода: становление принципов законности. URL: http://pidruchniki.com/1821100157080/pravo/organy_vnutrennih_del_dorevolutsionnogo_perioda_stanovlenie_principov_zakonnosti.
4. Упоров И.В. Обеспечение законности при производстве полицейского ареста в Российской империи XVIII – первой половине XIX вв. *Электронный научный журнал*. 2016. № 1. С. 454-458. URL: http://co2b.ru/docs/enj_2016.01.454.pdf.
5. Российское законодательство X–XX веков. В 9 т. Т. 6. Законодательство первой половины XIX века. Москва, 1988. 431 с.
6. Костылев А.О. Организационно-правовые аспекты работы с кадрами полиции и жандармерии Российской империи (1880–1917 гг.): дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2000. 200 с.
7. Градовский А.Д. Начало русского государственного права. В 15 т. С.-Петербург: Тип. Стасюлевича, 1904. Т. 9. CLXXVI. С. 318-320.
8. Общее учреждение губернское. *Свод законов Российской империи*. В XVI т. С.-Петербург, 1892. Т. II. Ч. 1. С. 672, 675.
9. Инструкция полицейским урядникам 28 июля 1887 г. // Арефа Н.И. Права и обязанности полицейских урядников, стражников, приставов и прочих чинов городской и уездной полиции. С.-Петербург, 1891. С. 97-118.
10. Любар М.Г. Кадрове забезпечення органів загальної та політичної поліції Російської імперії у кінці XVIII – на початку XX ст.: історико-правове дослідження (на матеріалах українських губерній): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2004. 214 с.
11. Державний архів Дніпропетровської області (ДАДО). Ф. 11 (канцелярія катеринославського губернатора). Оп. 1. Спр. 353/335. Спр. 353/335. Арк. 1.
12. Холод Ю.А. Загальна поліція Російської імперії в Україні в 1862–1905 рр.: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2002. 209 с.
13. Самойленко Е.А. Киевская городская полиция в середине XIX – начале XX вв. Киев: София, 2000. 187 с.
14. Киричек Е.В. Обеспечение прав человека и законности в деятельности органов внутренних дел. *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2009. № 2. С. 14-22.

Надійшла до редакції 10.07.2018

SUMMARY

Mykhaylov V.O. Historical and legal aspects of formation regime of legality and discipline in the police of Ukraine. The article traces the changes in legislation and legal practice to ensure the legality and discipline of police units at various historical stages. The analysis of the past generations has made it possible to outline the factors contributing to the complication of the corruption situation in this law enforcement agency. The reasons, which adversely affect the state of observance of legality in the activity of the patrol police, are highlighted. The study showed that legality and discipline have always been guiding principles for policing. However, having a long history of the formation and development of the activities of the police (police) did not always meet the international standards of human and civil rights, which depended on many political, economic, social and other factors, which together give the opportunity to distinguish several conditional periods, in particular: 1) the first period ("the initial" - from the birth of the first administrative-police structures of Kievan Rus to the beginning of the XIX century. At the initial stage of state creation of law and discipline in the law-enforcement system not It was enough attention, although being part of the Russian Empire, the Ukrainian lands were under the influence of the tsarist, who had taken certain measures to influence the officials, in order to reduce bureaucratic delusions and corruption. By the law of the beginning of the XIX century, for the violation of their official duties and the commission of unlawful acts, it was anticipated Legal responsibility: prior to this period, the first attempts to strengthen the service discipline by increasing the professional training of the police); 2) the second period (the beginning of the XIX century - until 1917 (1918).); 3) the third period ("Soviet power" - from 1917 until Ukraine became independent in 1991); 4) the fourth period ("modern" - from the beginning of the existence of independent Ukraine (1991) till now), which is conditionally divided into two stages: a) from 1991 to 2015 - the time of the existence of the Ukrainian militia; b) from 2015 until now - due to the creation of the National Police as a fundamentally new law-enforcement structure of the European model. With the advent of Ukraine's independence, solving the problem of ensuring the rule of law and discipline in the activities of police units has not lost its relevance, but on the contrary demanded the continuation of taking decisive action. Having a pronounced public character, the activities of the Ukrainian police are generally identified with the actions of the state authorities, assessing the compliance of these acts with the law, citizens determine how much the state ensures their rights and freedoms.

Key words: *legality, discipline, patrol police, historical and legal analysis, violation of rights, causes of violations of legality, historical period.*